

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrť leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštno hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Izseljevanje in zadružništvo. Kronika živinorejskih zadrug. Kmetijski pouk v Avstriji. Kmetijske stanovske organizacije. Poučena zgodba. Trgovina z mesom. Gospodarski pregled. Poročilo Gospodarske zveze v Ljubljani. Zadružni pregled. Občni zbori. Bilance.

Izseljevanje in zadružništvo.

O izseljevanju morajo imeti besedo tudi kmečke zadruge. Naš list izvršuje samo svojo važno nalogo, če tudi v tem vprašanju nastopi z vsestranskimi pojasnili in tako našim zadružnikom začrta smer, ki se je morajo držati. V tem zmislu je zadnjič priobčil zanimiv članek izpod peresa M. Obuljena. Ne gre samo za to, da se tudi zadružništvo oglasi glede na izseljevanje, ker je to važno gospodarsko vprašanje, ni torej samo splošni pomen izseljevanja, ki daje pravico zadrugarju, da pove o njem svoje mnenje, nego gre prav za podrobne reči, ki je ž njimi zvezano zadružništvo in pojav izseljevanja. Na svojih lastnih, zadružnih tleh smo, za svoje posebne zadružne namene skrbimo, ko se pečamo z izseljevanjem.

To hočemo načelno pojasniti in dokazati v nastopnem članku. Bilo bi pač zanimivo ogledati si boj, ki ga imata pool nemških parobrodskih družb in kanadska družba, kateri je zadnji čas napravil toliko šuma, in o katerem otročiči mislijo, da je v njem kaj skrbi za izseljence. Naš list je strokoven in prepušča opis dnevnih dogodkov drugim listom; še le ko se ta boj konča, pride čas, da izpregovorimo o tem. Za danes pa rečemo: Pri vsi ti

reči, ko je policija zapirala najprej agente kanadske družbe, potem pa tudi druge, ko je pod pritiskom vojne uprave vlada začela migati, kakor bi se ji res izseljevanje jelo zdeti važno, ne gre za nič drugega, nego za konkurenco med karteliranimi parobrodskimi družbami in med kanadsko. Kanadska družba je bogata in se je čutila dovolj močno, da je pričela boj s poolom. Razpredla je silno reklamo, znižala cene, šla na lov za izseljenci z vsemi silami. Pool se je zbal za svoj zaslužek in je jel streljati nazaj. Poleg drugih sredstev je jel tožariti kanadsko družbo pri vladi, opisovati njeno nevarnost za armado, dasi je sam ravno tako delal kakor Kanadci in s tem je odprl brezdno, ki iz njega dan za dnem vstajajo novi škandali. Pool dobro ve, da kanadske družbe z navadno konkurenco ne more ubiti; zato jo hoče prisiliti, da se pridruži poolu, da bodo potem angleški in nemški kapitalisti v lepi slogi, v varstvu nepredornega monopola drli izseljence in se norčevali iz vseh izseljeniških zakonov, policijskih naporov in vladnih odredb. Tak bo konec! Kdor misli, da bodo odkritja o izseljevanju kaj bistvenega izpremenila v tem oziru, se moti. Predloga izseljeniškega zakona kaže jasno sveti

strah, ki ga ima vlada pred poolom. Obstoječe potovalne pisarne imajo živeti še dalje in s tem tudi vse zlo, ki ga povzroča agentska špekulacija. Razloček bo samo ta, da bo v poolu zvezana tudi kanadska družba in da bodo vse skupaj složno, neodvisno lovile izseljence in služile pri njih ogromne dobičke.

Tudi o predloženem zakonu ne nameravamo danes pisati. Preteklo bo še precej časa, preden stopi v veljavo. Pridržiimo si pa razpravo o tem zakonu za kasneje. Danes hočemo, kakor smo rekli pokazati na zvezo med združništvom in med izseljevanjem.

Središče kmečkega združništva so posojilnice. Ž njimi se je začelo, ob njih se krepí, izpopolnjuje in dalje razvija. Namen posojilnicam je zbirati kmečke prihranke za kmečke potrebe. Kmetov denar za kmeta; tako slovi geslo naših posojilnic. Brez njih bi ostalo mnogo denarja ne naloženega, skritega v zasebnem varstvu. Kar bi se ga pa naložilo, bi šel v mestne zavode, kjer bi služil predvsem mestnim koristim, posojilo na mestne stavbe, v prid obrtnemu delu. Kmetijski napredek je nemogoč brez lahkega, dobro urejenega in cenega melioracijskega kredita. Kar preostane kmečkega denarja od tega namena, naj služi drugim gospodarskim koristim, toda najprej je kmet, in to, kar vse potrebuje.

Važnejši nego denar so pa ljudje. Kmečki denar najprej za kmeta, — prav in potrebno! Potrebnejše pa: Kmečki ljudje najprej za kmete! Naše posojilništvo je prvo načelo v velikem obsegu že izvršilo; drugo je pa še glas vpijočega v puščavi. In vendar je drugo zvezano s prvim najožje, najtesnejše. Ljudje, ki se selijo s kmetov, so najprej taki, ki trajno ostanejo drugod — po mestih in obrtnih krajih. Ti se selijo z namenom, da se ne vrnejo več. Ne morem jih šteti med izseljence v tistem pomenu, ki ga ima ta beseda splošno pri nas. Izseljenec, kakor ga poznamo mi, gre z doma preko državnih mej navadno čez ocean, z namenom, da si kaj prisluži in se zopet vrne domu. V prihranku, ki ga upa dobiti, pričauje

kuje povračila za škodo, ki je zvezana z njegovim odhodom, in še več. Ta račun velikrat unese; popolnoma drži le malokdaj, toda prezreti pa vendarle ne smemo, da pride precejšnja svota denarja od izseljencev domu. Ta denar je po svojem bistvu kmečki denar. Kmečkemu delu so vzete moči, ki gredo čez morje in za to bi morali prihranki izseljencev priti kmečkemu stanu v korist. Naše hranilnice in posojilnice bi morale biti središča, kjer bi se zbirale izseljenciške pošiljatve; v njih bi morali izseljenci nalagati svoje prihranke. Reč je pa čisto narobe urejena. Naših slovenskih Amerikancev je, hvala Bogu, precej prepojenih z duhom naših organizacij; ti pošiljajo denar svojim posojilnicam. Mnogo jih pa je, ki se dajo preslepiti zvitim agitatorjem, kateri agitirajo za mestne hranilnice in banke. Med Hrvati pa še več, nego med nami. Izseljenciški, našemu kmetijstvu vzeti denar gre v mestne zavode. Tam služi predvsem mestnemu hipotekarnemu kreditu, deloma pa tudi bančnim špekulacijam in velikemu obrtu. Dobiček delajo ž njim mestni zavodi in banke. To ni zdravo, to tudi ni pravično. Zato je umljivo, da ima kmečko združništvo dolžnost v zmislu svojih najvažnejših namenov brigati se za izseljevanje in po svojih močeh poizkušati, da pride izseljenciški denar tja, kamor spada, namreč v kmečke hranilnice in posojilnice. Vsak naš izseljenec bi se moral zavedati tega in v daljni Ameriki delati v tem zmislu.

Hrvaški združniki sodijo, da bi združne zveze morale vzeti v roke posle sedanjih potovalnih pisaren, češ da bi s tem lahko v redu držale izseljevanje, poskrbeli, da bi prihranki prišli kmečkemu združništvu v prid in obenem s provizijami dobile velike svote, ki bi jih potem obračale kmetijstvu svojega okrožja v korist. Mi nismo teh misli. Agentskega dela združništvo ne more opravljati; združene so ž njim prevelike nevarnosti. Priznavamo, da imajo hrvaški tovariši v Zagrebu in Splitu najboljši namen, priznavamo pa tudi, da so tam drugačne razmere, nego pri nas, toda aktivno so-

delovanje pri izseljevanju s prodajanjem raznih listkov se nam zdi nezdržljivo z združništvom.

Pač pa opozarjamo na drugo važno nalogo, ki jo ima združništvo v tem oziru. Uredimo posredovanje kmečkih poslov in delavcev po združnih zvezah in krajevnih zadrugah! Po ti poti bomo pomagali izvrševati načelo: Kmečko ljudstvo predvsem za kmete! Na Kranjskem lahko pričakujemo, da ustanovi dežela tako posredovalnico, toda če se to zgodi, ne bo vspehov, če se za posredovanje ne uredi krajevna zastopstva; za ta posel so pa poleg občin najbolj sposobne zadrugе. Za Štajersko, Hrvaško in Istro pa imamo samo združništvo, ki se mora lotiti tega posla. Dr. Krek.

Kronika živinorejskih zadrug.

Ako živinorejske zadrugе pridno in živahno delujejo, so velikega pomena za napredek živinoreje. Toda njih delovanje se ne spozna iz računskega zaključka, kakor n. pr. se spozna iz računskega zaključka delovanje hranilnic in posojilnic.

Da se delovanje živinorejskih zadrug more presoditi, je na vsak način potrebno, da vodijo kroniko t. j. posebno knjigo, v katero se zapiše vse, kar stori zadruga v korist živinoreje, ali sploh vse, kar se zgodi za napredek živinoreje pod vplivom živinorejske zadrugе. Ako pride revizor, naj se pouči o delovanju zadrugе iz kronike.

Toda kaj se naj vpiše v kroniko?

Kupi se naj knjiga s praznimi stranmi. Razdeli se v več oddelkov. Vpisujejo se naj sledeče stvari:

1. Ustroj zadrugе. Pove se naj, kdaj se je ustanovila zadruga, kdo jo je ustanovil, kdaj je bila registrirana. Kateri so bili izvoljeni v odbor in v nadzorstvo. Vpiše se naj vsaka izprememba pri upravi zadrugе itd.

2. Poduk. V ta oddelek naj se vpiše, kdaj se je vršilo živinorejsko predavanje, kdo je predaval, koliko je bilo udeležencev. Istotako se naj zabeleži, ako se je vršil dvodnevni

ali tridnevni živinorejski tečaj, kateri so predavali, o čem so predavali, kolika je bila udeležba, kakšen je bil uspeh. Prav tako se naj natančno popiše, ako je zadruga priredila daljši živinorejski tečaj, ali če je zadruga vplivala, da se je vršil gospodinjski tečaj. Ako so se šli iz združnega okoliša posestniški sinovi izšolat na kmetijsko šolo na Grm, naj se to zabeleži. Zabeleži se naj tudi, koliko kmetijskih listov in katere bero živinorejci.

3. Skrb za dobre plemenjake. V to rubriko se naj zapiše, kateri posestniki imajo licencovane biki. Kateri biki so združni, ali so jih združniki dobili po posredovanju zadrugе? Kako se z biki ravna? Kako se krmijo? Kateri bikorejci vozijo z biki? Koliko se računa junčevine? Kako se vodijo spuščalni zapisniki?

4. Rodovnik. V tem oddelku naj se popiše, koliko glav živine, koliko bikov (izmed teh koliko licencovanih) je v združnem okolišu, koliko krav, volov, junic in telet. Podatki se lahko dobe v začetku vsakega leta pri županstvu ali pri glavarstvu. Pove se naj, koliko glav je vpisanih v rodovnik. Kakšni uspehi so se dosegli na podlagi rodovnika? Kakšna teleta potekajo od tega ali onega bika?

5. Poizkusna molža. Na vsak način morajo živinorejske zadrugе delati na to, da vpeljejo poizkusno molžo. V to rubriko se naj vpišejo imena onih živinorejcev, ki vodijo zapisnike o poizkusni molži. Popiše se naj, kakšni uspehi so se s tem dosegli?

6. Vzreja telet. Tu se naj popiše, kako se teleta vzrejajo? Ali se napajajo. Kako se krmijo?

7. Pašniki in paša. Pove se naj, ali se živina pase? Ali imajo živinorejci zasebne pašnike? Kateri? V kolikem obsegu? Ako si je zadruga nabavila združni pašnik? Koliko glav se pase? Kakšna živina? Kakšen je pašniški red? Kakšen uspeh?

8. Izboljšanje in obdelovanje travnikov. Živinorejske zadrugе morajo vplivati,

da bodo živinorejci izboljšavali travnike in jih znali pravilno obdelovati. V kroniko naj se vpiše, kateri posestniki so izboljšali svoje travnike? V kolikem obsegu? Kakšne so bile te melioracije? Ali so se travniki osušili ali namakali, kako pognojili? Kako posejali?

9. Krmljenje. Priporoča se živinorejskim zadrugam, da poučujejo zadržnike o krmljenju. V to rubriko se naj zapiše, kolikrat na dan se krmi poleti, pozimi? Kakšna krma se poklada? Koliko rabijo močnih krmil in katera? Kakšni so uspehi.

10. Zidanje in poprava hlevov. Živinorejske zadruge morajo delati na to, da posestniki zboljšajo svoje hleve. Popiše se naj, kateri živinorejci so zboljšali svoje hleve? Kako? Ali živinorejci belijo vsako leto svoje hleve? Ali se poslužujejo belilnega stroja?

11. Ravnanje z gnojnicami. Tu se naj pove, kateri posestniki so si napravili betonirane gnojnične jame? Kako ravnajo z gnojnicami?

12. Prašičereja. Pove se naj pod to točko, kateri posestniki so si napravili zračne snažne in svetle svinjake? Kdo ima postajo za mrjasce? Kake pasme so mrjasci? Ali se pazi na to, da se prašiči v sorodstvu ne križajo? Da se svinje prezgodaj ne pripuščajo?

13. Ovčjereja in kozoreja. Kako se ti dve panogi kmetijstva pospešujeta?

14. Živinozdravstvo. V to rubriko naj se popišejo bolezni, ki so se pri živini pojavile. Dalje, kaj se je storilo, da so se nalezljive bolezni omejile? Ali ima zadruga živinozdravniško lekarno? Kakšen je njen uspeh? Koliko se je živinorejci poslužujejo? Ali je zadruga dala kakega fanta izobrazit za prvo pomoč pri živini?

15. Skupno nakupovanje živinorejskih potrebščin. Pove se naj, koliko umetnih gnojil, močnih krmil in drugih živinorejskih potrebščin je zadruga nabavila svojim članom?

16. Vnovčevanje živine. Popiše se naj, v kolikih slučajih je zadruga posredovala pri nakupu ali prodaji živine?

17. Razno. Pod to točko naj pride vse, kar se ni moglo spraviti v prejšnje rubrike, n. pr. v kolikih slučajih je zadruga izposlovala živinorejcem kako podporo? Ali je napravila kako pritožbo v prid živinorejcem? itd.

Ako živinorejske zadruge živahno in smotreno delujejo, so res pravi blagor za naše živinorejce. Nihče ne more reči, da niso velikega kulturnega pomena. Da pa morejo zadruge pokazati, kaj so storile, naj vse lepo zapišejo v kroniko. Ta knjiga je neobhodno potrebna. Zato jo naj prav gotovo vsaka zadruga prav marljivo in vestno vodi.

Na zborovanju gorenjskega živinorejskega okrožja dne 16. avgusta 1913 se je soglasno sklenilo: „Vsaka živinorejska zadruga mora natančno in vestno voditi kroniko“. Živinorejske zadruge, zlasti gorenjske naj ta sklep upoštevajo in naj gotovo prično spisovati kroniko.

Ant. Mrkun.

Kmetijski pouk v Avstriji.

Kmetijski pouk se vrši v Avstriji po strokovnih kmetijskih šolah in poučnih tečajih. Začetek kmetijskih šol v Avstriji sega nazaj v 18. stoletje. Prve šole so se ustanovile po prizadevanju posameznih veleposestnikov, ki so spoznali pomen kmetijskega pouka. Ko se je začela razvijati kmetijska strokovna organizacija, so posamezne kmetijske družbe in manjša kmetijska društva ustanovljala kmetijske šole.

V začetku si kmetje o nalogah in obsegu kmetijskih šol niso bili popolnoma na jasnem. Šele pozneje so se začele šole deliti z ozirom na namene in cilje, nastajale so šole za posamezne panoge gospodarstva. Po ustanovitvi poljedelskega ministrstva (1868) je to posvetilo svojo pozornost kmetijskemu šolstvu. L. 1873. je izšlo več odredb, ki so vsaj nekoliko uredile kmetijsko šolstvo. Od takrat se dele kmetijske šole v visoke, srednje in nižje.

Po tej ostri delitvi se loči avstrijsko kmetijsko šolstvo od kmetijskega šolstva po drugih kulturnih državah, ker drugod večinoma manjka taka stroga razdelitev.

Med visoke kmetijske šole se prištevajo oni zavodi, ki zahtevajo od slušateljev kot podlago srednješolsko izobrazbo in nudijo same najvišjo znanstveno izobrazbo v vseh panogah poljedelske kulture. Pouk se deli v posamezne panoge kmetijstva in obsega tudi vse druge znanstvene predmete, ki so potrebni za visokošolsko izobrazbo. Učna doba traja štiri leta. Slušatelje skuša usposobiti strokovno za gospodarstvo velikih posestev in za pouk na akademijah ali srednjih kmetijskih šolah, pa tudi za znanstveno delo na polju kmetijskih ved. Ob enem nudijo tudi slušateljem drugih strok priliko za izobrazbo na enem ali drugem polju kmetijske strokovne vede. Za dokaz usposobljenosti se morajo napraviti trije državni izpiti in znanstvena razprava je potrebna za dosego doktorata kmetijske kulture.

V Avstriji so zdaj 3 take visoke šole, namreč poljedelska visoka šola na Dunaju (Hochschule für Bodenkultur), ki je razdeljena na poljedelski, gozdarski in kulturno-tehnični oddelek (nemški učni jezik), kmetijski študij na c. kr. vseučilišču v Krakovu (poljski učni jezik) in kmetijski strokovni oddelek na c. kr. češki tehnični visoki šoli v Pragi s češkim učnim jezikom. Vse tri so podrejene ministerstvu za uk in bogočastje. Poleg tega so posamezne poljedelske stolice na tehnikah na Dunaju, v Pragi, Gradu, Brnu in Lvovu.

V začetku so bile poleg visokih šol samo srednje in nižje kmetijske šole. Proti koncu prejšnjega stoletja pa so se uvrstile med srednje in visoke šole še kmetijske akademije, to so strokovne šole, ki nudijo poljedelski pouk v visokošolski obliki, ki se pa ločijo od visokih šol po tem, da traja pouk samo dve ali tri leta in da se sprejemajo slušatelji, ki so dovršili splošne ali kmetijske srednje šole. Sedaj obstojajo 3 poljedelske visoke šole, ki so, kakor vse sledeče strokovne šole podre-

jene poljedelskemu ministerstvu. Poljedelske akademije so združene z večjimi gospodarstvi. Tudi poljedelske akademije pripravljajo slušatelje za upravljanje večjih gospodarstev in sicer teoretično in praktično.

Enak namen imajo druge srednje poljedelske šole, ki vsprejemajo učence, ki so dovršili štiri nižje razrede kake splošne srednje šole ali celo meščansko šolo. Pouk na teh šolah je predvsem teoretičen, vendar se po možnosti upošteva tudi praksa, kar je tem lažje, ker so zvezane šole z vzorno urejenimi gospodarstvi. Sedaj je v Avstriji 9 srednjih kmetijskih šol in sicer 4 z nemškim, 4 s češkim in 1 s poljskim učnim jezikom. Razumene so vse deželni zavodi. Poleg njih sta še dve specialni srednji šoli, namreč višja šola za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu (državna) in višja šola za sadjarstvo in vrtarstvo v Eisgrubu, ki jo tudi država podpira.

Veliko večje je število nižjih kmetijskih šol, ki imajo namen širiti kmetijsko izobrazbo med kmečkim prebivalstvom. V začetku smo imeli kmetijske šole samo za fante, sedaj so tudi za dekleta. Dele se v kmetijske šole, ki imajo dveletno učno dobo in v zimske šole, ki trajajo eno ali dve zimi. Starejše so kmetijske šole. Kmetijski pouk se vrši na podlagi ljudskošolskega znanja. Nižjih kmetijskih šol je v Avstriji 42, 13 nemških, 14 čeških, 7 poljskih, 2 slovenski, 2 italijanski in 4 utrakvistične.

V zadnjem času silno naraščajo zimske šole, ki so se kot prave kmečke šole dobro obnesle. V teh se vrši v prvi vrsti teoretičen pouk, učna doba traja 5—6 mesecev. V poletju učenci lahko delajo doma na posestvu starišev, kjer tudi po dovršeni šoli ostanejo. Pridobljeno teoretično znanje lahko porabijo praktično in izboljšajo domače gospodarstvo. V l. 1913 so dosegle zimske šole število 91. Nižjih šol za posamezne stroke, kakor vrtarstvo, sadjarstvo, vinarstvo itd. je sedaj 24.

V zadnjih letih vedno bolj zmaguje prepričanje, da se samo z izobrazbo moške mla-

dine ne pride do pravih uspehov. Kmečko gospodarstvo sloni v veliki meri na ramah gospodinje, zato je tudi za žensko mladino potrebna izobrazba. Nastale so gospodinjske šole za pouk v kmečkem gospodinjstvu in tudi šola za izobrazbo učnih moči za take kmetijske šole. Na gospodinjskih šolah se vrši pouk eno leto, na nekaterih tudi samo 5—6 mesečni tečaj. Vseh je 22, polovica od teh v čeških deželah.

Izobrazba po kmetijskih šolah je pa dostopna samo bodočim gospodarjem, pouka so pa potrebni tudi sedanji gospodarji. Za te je poskrbljeno s poučnimi tečaji in predavanji, ki jih vodijo nalašč zato nastavljeni potovalni učitelji in strokovni učitelji na kmetijskih šolah. Potovalni učitelji ne poučujejo samo na tečajih, ampak tudi zasledujejo gospodarski napredek v svojem poslovnem okolišu.

Vseh zavodov za kmetijski pouk v Avstriji je 206. Ker stroške nosijo deloma država, deloma dežele, razne korporacije in celo zasebniki, je nemogoče dognati, koliko se žrtvuje za kmetijski pouk. V državnem proračunu za l. 1913 je določenih za te namene 1,963.105 K.

Tudi Kranjska dežela z veliko skrbnostjo goji kmetijski pouk. Kmetijska šola na Grmu, živinorejski tečaj, gospodinjski tečaj, nastavljen je sadjarskega in živinorejskega nadzornika in Gospodarska šola pričajo, da v domači deželi razumemo pomen kmetijskega pouka. Značilna poteza tozadavnega delovanja deželnega odbora se kaže v tem, da se skuša ves kmetijski pouk organizirati tako, da bo služil res mladini, ki bo na kmetih ostala. Na vsak način se skuša prepričati, da bi šole vzbujale v kmečkih mladeničih ljubezen do pisarniških služb mesto do kmečkega dela.

Kmetijske stanovske organizacije.

(Pri soc. ustavnem odseku zadnjega kat. shoda referiral poslanec Povše.)

Kaj naravnjega in razumljivega, kakor dejstvo, da je katoliški shod stavil na dnevni red svojih posvetovanj vprašanje kmetijskih

organizacij. Saj je dejstvo, da pod krovom kmetijskih domov je imela sv. vera pa tudi narodna ljubezen še vedno najzanesljivejše, največje zavetišče. Ogromna večina slovenskega in hrvatskega naroda je poljedelska, kmetijski stan je opora naša, iz tega stanu izhajajo najboljše delavne moči pa tudi naša narodna inteligenca izhaja večinoma iz kmetijskih domov. S hvaležnostjo moramo priznati, da so domoljubni možje že precej storili za stanovsko organizacijo našega poljedelskega ljudstva. Pa še je mnogo dopolniti in ker je naš katoliški shod vseslovensk in tudi hrvatsk in ker prav na periferijah slovenske domovine osobito pa po hrvaških pokrajinah treba še veliko storiti v dosego te toliko važne pa tudi prepotrebne organizacije, mora veljati kot velika naloga, katero moramo spolniti, da povsod po celem širni naši slovenski in hrvatski zemlji spopolnimo stanovsko organizacijo kmetijskega ljudstva. Kar posameznik zaman skuša izvršiti, je z združenimi močmi dosegljivo. To vidimo pri drugih narodih, ki so skupno zbrali svoje kmetovalce, jih učili združništva ter jih vsposobili za skupno delo, ne le za umno pridelovanje ampak tudi za uspešno razpečavanje pridelkov in jim tako pomogli do boljšega stanja. Saj vidimo doma sad našega združevanja n. pr. v mlekarskih zadrugah, v strojnih zadrugah, v živinorejskih itd.

Ko so vsi drugi stanovi umeli ceniti skupno združevanje, je kmetijsko ljudstvo bilo razpršeno, nezdruženo. Toda sila uči, in skrajni čas je bil, da se je tudi kmetovalce organiziralo, da se družijo v svoje kmetijske družbe, v gospodarske zveze, koder imajo možnost skupno varovati in zahtevati svoje pravice, skupno skrbeti za boljšo svojo existenco in bodočnost. Neverjetno širno polje dela je v kmetijskem združništvu in po zgledu tujih držav, moramo tudi pri nas priti do tega, da bomo skupno po naših kmetijskih zadrugah zalagali z živili, živino, žitom, senom in slamo vojaštvo. Po Češkem je veliko zadrug, katere večinoma ves svoj pridelek naravnost

dobavijo vojaštvu. Neovrgljivo je dejstvo, da takozvanemu prekupcu pogostoma odpade znaten del dobička, od katerega bi imel lahko pridelovalec precejšen znesek, pa tudi odjemalec bi ceneje dobival potrebno blago. Spominjamo se še bogatih vinskih letin, ko so osobito naši bratje na Primorskem in v Dalmaciji zaman iskali in pričakovali kupcev za vino in takrat se je dognalo, da je naša mornarica dobavila si potrebno vino iz Italije. Če že nosimo krvne in denarne žrtve, naj se vsaj davkoplačevalcem prepusti dobavanje za armado potrebnih živil!

Pa tudi v tem je želeli, da produktivne zadruga stopijo v direktni stik s konsumenti, ker je gotovo, da konsumenti, ki tožijo o neznosni draginji živil, bi dobivali živila po dokaj nižji ceni, kakor če kupujejo od prekupecev. Dejstvo je, da konsumna društva so dokaj pripomogla, da člani zadruga dobijo živila po vgodnejših cenah. Zato je zame vedno veljalo načelo vse storiti v to, da stopita pridelovalec in konsument v direktni stik.

Prepičel čas mi je dovoljen, da bi o tem smel obširneje govoriti, le toliko naj dostavim, da mora umen gospodar na vse misliti, kjer more več izkupiti, kje kaj prištediti; v tem razumu pravzaprav obstoji modro gospodarstvo.

Kakor razvidno vsebuje predlagana resolucija le to, kar je za sedanji položaj naše kmetijske obrti najpotrebnejše in najnujnejše. Zato se omejujem na vtemeljevanje le onih predlogov, katere sem smatral sedaj za potrebne. Gotovo pa trpi naše kmetijstvo sedaj najhujše vsled pomanjkanja delavnih moči. Vse kar je čvrsto in mlado, zapušča dom in hiti ali v mesta, ali v tovarne, rudnike, ali celo v daljno Ameriko. Star pregovor veli od zemlje, da ta pravi obdelovalcu: obdelaj ti mene, če ne, te zdelam jaz. Kaj pomaga imeti veliko zemlje, če je pa ne morem dobro obdelovati. Iz prilično malega, pa povsem dobro in umno obdelanega vinograda zamore vinogradnik dokaj več vina pridelati, kakor iz veliko večjega vinograda, pa slabo obdelanega. Če katera obrt,

je gotovo kmetijska, katera ima računati z nebrotjem ovir, z vremenskimi razmerami in vendar mora biti pridelek n. pr. seno, otava pravočasno pospravljena. Komaj zasije solnee, lepo vreme — in delavcev pa tudi za drag denar ni dobiti. Koliko se pozgubi na kmetskih prihodkih prav zaradi tega, ker se pridelki niso mogli spraviti pravodobno domov. Zato pa moramo pomagati si s stroji, ki nam omogočijo naglo delo. Res je, da vporabljeni marsikateri stroj ni povsod zaradi lege zemlje i. dr. mogoče, a gotovo je, da tudi pri nas v goratih krajih zamoremo vendar le izkoristiti marsikateri stroj in si tako pomagati, delo hitreje in tudi ceneje opraviti. Hvala Bogu, da je naš slovenski kmetovalec razumen in napreden, ter z veseljem moram reči, da po Kranjskem se že nahaja nebrot kmetij, na katerih se opravljajo razni kmetijski stroji, tako slamorezni, mlatilni in drugi, katere goni ali gepelj, ali celo stroj s parom ali bencinom.

Kako zamudno in drago je mlatenje in v naprednih krajih imajo že velike mlatilne stroje, s katerimi tudi večji del kmetovalcev v enem dnevu opravi vse mlatenje, ko bi sicer mlatiči s cepei par tednov razbijali na podih. Mlatev je kmalu pri kraju, in gospodar se more takoj lotiti drugih opravil, katerih se na kmetiji do pozne jeseni nikdar ne zmanjka. Očividno je torej, da je kmetijstvu vporaba strojev zelo potrebna in koristna. A vprašanje stroškov za nakup priznanih koristnih strojev razbije še tako dobro navdušenje za stroje. Kar pa posamezen ne zmore, to zmorejo združeni gospodarji. Zato je z vso skrbnostjo in vnemo delovati na to, da se kolikor le možno, osnujejo strojne zadruga. Imamo jih že nekaj — naj omenjam vzorno urejeno in plodonosno delujočo v Št. Vidu nad Ljubljano. Ker pa kmetovalcem zaradi slabih letin, zaradi prevelikih obremenjenj z davki, obresti i. dr. ne do- staja za nakup strojev potrebnih denarnih sredstev, je nujno delati na to, da državna vlada zdatno podpiraj snovanje in delovanje kmetijskih strojnih zadrug. Kmetijsko mini-

sterstvo je nekaj let precej radodarno podpiralo te zadruge, žal pa, ker so se vršili neredi v nekaterih deželah pri takih zadrugah, je ministertvo zelo poostrišlo naredbe, po katerih je zadrugam mogoče dobiti državne podpore za nakup strojev. Vlada imej dovolj funkcionarjev, ki zamorejo nadzorovati pravilno ravnanje strojnih zadrug in v vidiku naj ima vedno glavni namen teh zadrug, da le z nakupom strojev je odpomoči velikemu pomanjkanju delavnih moči v kmetijstvu.

Pa tudi deželni zastopi naj vpoštevajo velik pomen strojnih zadrug, saj znajo o velikem pomanjkanju delavcev ter da se le po strojnih zadrugah zamore temu pomanjkanju vsaj deloma odpomoči. Če pa kaj, je gotovo javna podpora za nakup kmetijskih strojev na mestu in koristna.

Resolucija navaja nadalje nujno potrebo, da se razširi kmetijski strokovni poduk, da se nudi kmetovalcem, ne le mladini, tudi odraslim kmetovalcem prilika priučiti se v tej stroki. Zato je delovati na to, da se ne le ustanavljajo letoletne popolne kmetijske šole, ampak da se povsod prirejajo začasni, dalje ali krajše trajajoči podučni kurzi, kakor to razmere in predmeti poduka zahtevajo.

V tem oziru deluje Kranjski deželni odbor v vzgled vsem drugim in želeti je le in zahtevati od onih javnih zastopstev, v katerih živijo v manjšinah naši bratje — kmetovalci, da dobe potrebni poduk v kmetijski vedi, ker trd je boj, katerega ima prebiti dandanes kmetijski stan in le kdor umno gospodarji, sme računati, da ga rodna gruda dovolj redi ter da zamore na rodnih tleh vstrajati. Izselsjevanje je vendar le žalostna pomoč in narodi, ki morajo tako priskrbeti si nekaj imetja, niso srečni. Zato naj vlada deluje na to, da se bodo ustvarili pogoji, ugodni za naše ljudstvo, da bo na domači zemlji našlo dovolj kruha, ter da mu ne bo treba v daljni tuji svet iti iskat kruha.

Že sem omenjal, da pomanjkuje našemu ljudstvu sploh denarja, katerega potrebuje za vršitev kmetijskega obrata za nakup dobre

plemene živine, za nakup strojev, umetnih gnojil. A denar, če ga tudi najde je tako drag, da mu kmetija nikakor ne nosi toliko, da bi zmogel visoke obresti plačevati od najetega denarja. Zato naj naši poslanci v drž. zboru delujejo na to, da se že ustanovi pred leti obljubljena državna centralna zadružna blagajna, iz katere bi mogle gospodarske zadruge dobivati po nizkih obrestih posojila, potrebna za zadružniško delovanje. Žal, da so prav češki zastopniki krivi vsled ugovora, da ni še prišlo do te ustanovitve. A taka blagajna bi bila pravi blagoslov za naše zadružništvo, osobito pa za Istro, Dalmacijo. Zato zahtevaj naš shod, da vsi poslanci zastavijo vse svoje delo za to, da se ustanovi ta denarni zavod, ki bo omogočil našemu zadružništvu zalagati potrebščine kmetijstva s nizkoobrestnimi posojili in neoprekjljiva resnica je, da kmetijstvo ni v stanu prenašati visokih obresti. Komur je torej res mar, da se naše kmetijstvo opomore, mora delovati na to da se mu omogoči dobiti za obrat nizkoobrestnih posojil.

Iz teh razlogov predlagam v imenu pripravljalnega odbora sledečo resolucijo:

„Da se ohrani naš kmetski stan, ki je temelj države, treba je izpopolniti njegovo organizacijo in delovati na to, da se stanovsko oganizira v društvih oziroma v zadrugah, v katerih zamorejo kmetovalci svoje stanovske potrebe in pravice razpravljati in zagovarjati. Osobito je izpopolnjevati zadružništvo za skupno razpečavanje pridelkov in naj se deluje na stik pridelovalcev s konsumentii, ker le stem je zagotovljen pridelovalcu primeren dohodek, konsumentu pa primerna nakupna cena.

Z ozirom na od leta do leta naraščajoče pomanjkanje delavnih moči v kmetijskem gospodarstvu vsled silnega izselsjevanja naših najboljših delavnih moči in vpoštevaje, da zamore le intenzivno obdelana zemlja še donášati gospodarju pičel dohodek in ker so cene za posele in delavce osobito ob času velikega dela, košnje, žetve, izredno visoke, je delovati z vso silo na ustanovitev strojskih zadrug, ker le z

uporabo primernih kmetijskih strojev je mogoče gospodarju obdelovati polje intenzivno in pravočasno. Zato naj kmetijske družbe in gospodarske zadruge posvetijo posebno skrb tej organizaciji in v to poklicani možje naj z vso skrbnostjo pri državi in deželi izposlujejo v to potrebne denarne podpore.

Ker mora tudi kmetovalec v svoji obrti napredovati, razširiti se mora strokovni poduk o raznih panogah kmetijske vede in zato povsod nuditi kmetijskemu stanu prilika za stanovsko izobrazbo.

Zahvalno se mora tu navesti res intenzivnega ter plodonosnega delovanja Kranjskega deželnega odbora, ki v tem oziru z obilnimi prirejevanji zadružnih kurzov skrbi za široko vsestransko strokovno izobrazbo kmetijskega stanu in je delati na to, da se tudi po drugih slovenskih in hrvatskih deželah enako intenzivno skrbi za strokovno izobrazbo kmetijskega stanu.

Vsled draginje denarja na svetovnem denarnem trgu sploh in ker kmetijstvo ne more obstati pri tako dragem obrestovanju in ker je kmetovalcu za obrat potreben denar za uspešno gospodarstvo, delovati je našim poslancem na to, da se čimpreje ustanovi državna centralna zadružna blagajna, ki bo gospodarskim zadrugam dajala posojila po zmerni obrestni meri.

Po želji tržaškega pododbora pa predlagam še:

Naprositi je slovenske in hrvatske škofo, da omogočijo bogoslovcem izdaten poduk v kmetijstvu in kmetijskem zadružništvu, da dobimo tako dovolj voditeljev in sotrudnikov za izvršitev velike naloge, to je vsestranske zadružniške organizacije.“

Poučna zgodba.

Pri mali češki posojilnici so imeli prvi občni zbor. Vršile so se volitve načelstva in nadzorstva in novoizvoljeni načelnik je razlagal članom in novoizvoljenim funkcionarjem nove naloge in dolžnosti. Novoizvoljeni načelnik je

bil namreč že v prejšnjih službah kot župnik in kaplan pri več posojilnicah v načelstvu.

„Kdo bi si mislil“, se oglasi nekdo izmed članov, „da je treba toliko predpisov in komedij pri posojilnici. Podpisovanje, načelstvo in še nadzorstvo, poroki, priče, potrdilo za vsako malenkost in Bog ve, kaj še vse. Kaj pa je tega treba, saj smo sosedge in prijatelji, malo se moramo vendar tudi zanesti drug na drugega.“

Gospod predsednik: „Kar na obrazih vam vidim, da se vam vsem tako zdi, no pa, saj sem bil tudi jaz pred leti popolnoma vaših misli. Tudi meni se je zdelo, da je vse to samo nepotrebna sitnost. Pa sem bil kmalu temeljito ozdravljen. Vam moram povedati, kako.

Ko smo pred leti ustanavljali posojilnico v L., smo vsi mislili, da ne smemo ljudi oplasiti s preveliko strogostjo, zato smo delali vse sosedsko. Jaz sem imel ene ključce, gospod predsednik duplikate in ljudem smo postregli, kadar je kdo prišel. Kadar mene ni bilo doma, je sprejemal in izplačeval denar predsednik in pustil knjižico v blagajni. Ljudje so kmalu prihajali bolj izven uradnih ur kakor ob nedeljah, ko se je uradovalo, toda mi smo potrpehli, ker smo se bali, da ne bi ljudje začeli nositi denar nalagat v mestne zavode. Potrdila smo sicer imeli, pa nam ni bilo zanje, ker smo poznali svoje ljudi in vedeli, da ne bo nihče nič utajil. Nazadnje sem izplačeval celo brez knjižice in nič se ni pripetilo, vlagatelj je v nedeljo prinesel knjižico, pa se je naknadno vpisalo. Enkrat je neki vlagatelj prišel po denar v pondeljek za rana ob šesti uri, ko je odhajal na kolodvor in se je izgovarjal, da ni hotel imeti doma toliko denarja čez noč. Kakor rečeno, smo vsi mislili, da z neredom podpiramo ugoden razvoj posojilnice. Tako je šlo vse dobro, takoj prvo leto smo imeli nad 20.000 K vlog in skoro 70.000 K prometa. Občni zbor mi je določil 60 K nagrade, neka otroška bolezen mi je povzročila kot katehetu teden dni počitnic in vesel sem odšel domu h starišem.

Kdo popiše moje začudenje, ko pridem nazaj in mi načelnik pove, da v blagajni manjka 200 K. „Ni mogoče.“ Vendar je bila resnica. Manjkalo je toliko in še nekaj vinarjev.

„Jaz sem mislil“, mi je rekel načelnik, „da ste si toliko izposodili za pot, ker je ravno proti koncu meseca.“

„Še nikoli si nisem izposodil niti vinarja, odkar imamo posojilnico. Mora biti kaka pomota.“

In spet sem začel skrbno pregledovati vloge, dvige, tudi za prejšnje mesece, čeprav se je prej vedno vse vjemalo. Premislil sem natančno, kje sem vse bil, s kom sem govoril ta čas, računal sem, kje bi mogla biti pomota, vrnil sem se spet domu zvečer, če bi se bil morda le zmotil, pa nič in nič. Potem sem dobil mesečno plačo za pouk na oddaljeni šoli in sem primankljaj poravnal iz svojega.

Tako sem trpel nad dva meseca. Proti ljudem sem moral molčati, da se mi ne bi še posmehovali povrhu.

Nazadnje me je rešil slučaj. Prišel je k meni neki človek in ko mi je pravil svojo prošnjo, je tako nekam čudno pomežikaval z levim očesom. Naenkrat se mi je posvetilo v glavi, pustil sem ga in tekkel k načelniku.

„Ga že imam, ta je bil! Pred počitnicami sem mu izplačal 200 K. Srečal sem ga na poti v šolo in ko mi je rekel, da nujno rabi, sem se vrnil in mu izplačal. V naglici sem pozabil zapisati in pozneje sem popolnoma pozabil na to.“

„Če ima le v hranilni knjižici kaj zapisano.“ Toda tudi tam ni bilo nič zapisano in dobri vlagatelj je odločno tajil, da bi bil kdaj kaj dvignil. Rotil se je in celo priseči je bil pripravljen, da takrat ni potreboval nobenega denarja.

Jaz sem čisto gotovo vedel, toda dokaza nisem imel nobenega in nisem mogel iti pred sodišče. Vsak sodnik bi bil zasmehoval moje uradovanje. Čisto gotovo bi ga ne bil smatral za postrežljivost ampak za neumnost. Križ sem naredil nad stotakoma in sem bil zelo poparjen.

Še celo malo bal sem se, da me vlagatelj ne bi tožil zaradi obdolžitve.

Na srečo je njegova korajža malo časa trpela. Gospod načelnik je namreč o celi stvari povedal gospodu županu, ki je bil izvrsten mož. Že popoldne sem bil poklican v občinsko pisarno, kjer me je že čakal moj prijatelj.

Predsednik je čudovito razumel celo stvar. Prosil me je, naj vse še enkrat povem, potem je dal besedo nasprotniku, ki je zopet vse trdovratno tajil, da ta mesec ni rabil nobenega denarja, ker ni imel nobenih izdatkov in da ima še doma nad 20 K denarja.

Komaj je to izrekel, se odpro stranska vrata in prikaže se gospod župan.

„Tako, kje si pa vzel tistih 200 K, ki si jih vrnil zadnjič ubožni blagajni?“

Moj nasprotnik je bil premagan, nič več ni tajil. Začel je prositi. Pošteno smo ga ošteli, toda hujšega mu nismo storili. Prinesel je knjižico in podpisal potrdilo o sprejemu 200 K.

Prihodnjo nedeljo je načelstvo sklenilo, da bo poslovalo samo ob uradnih dnevih in urah in natančno po poslovnem redu. In šlo je dobro. Ljudje so se navadili na red in v kratkem ni niti na misel več prišlo nikomur, da bi prišel po denar ali z denarjem kak drug dan. Brez potrdila bi pozneje niti sebi ne bil izplačal nobene vsote. In to svetujem tudi našemu blagajniku. Na lastne skušnje v tem oziru ne čakajte, naj vam moja zadostuje.

„Ja, ja, ljudje so nepošteni“, je vzkliknil nekdo.

„So“, se je nasmehnil načelnik, „pa bi bili manj, če bi vsled nereda ne dobili tako lepe priložnosti“.

Trgovina z mesom.

V vseh kulturnih državah raste stalno poraba mesa in temu primerno zadobiva trgovina z mesom vedno večji pomen. Ta trgovina se je dandanašnji tako razvila, da le malo zaostaja za žitno trgovino.

Nekateri podatki iz mednarodnega prometa bodo pokazali, koliko važnost ima trgovina z mesom.

Na Angleškem je v letih 1856—1862 znašala vrednost porabljenega mesa povprečno na enega človeka in na eno leto K 3—, dočim je v letih 1905—1911 poskočila na K 25·96. Vrednost uvoženega mesa je v tej dobi poskočila od 86·38 na 1158·17 milijonov kron. Leta 1897 je bil uvoz živine še dokaj večji nego uvoz mesa, kajti tega leta se je uvozilo 2,032.080 meterskih stotov žive živine, mesa pa le 1,778.070 stotov. Od tedaj naprej se je razmerje znatno izpremenilo. Uvoz živine je padel na 660.426 stotov, dočim je uvoz mesa narasel na več nego 4 milijone stotov.

Omenjena izpremema je nastala poglavito iz naslednjih dveh vzrokov. Uvoz živine ima to slabo stran, da je prav nestalen, ker se dostikrat meje zapro vsled živinske kuge, ali da tuje države prepovedo živino izvažati. Zato so se odločili raje uvažati meso, nego živino, ker pri mesu odpadejo te zapreke. Da so začeli raje uvažati kar naravnost meso, je bilo gotovo merodajno tudi to, da so prevozni stroški za meso mnogo nižji, kakor za živino. Nadaljno korist so videli v tem, da daje mesna industrija priliko, iz odpadkov ustvarjati razne druge potrebščine in tako dajati zaslužka tudi drugim industrijam, n. pr. strojarnicam, milarnicam, tvornicam za margarin, lep, rožene glavnike, za nekatere vrste umetnih gnojil itd., kar ima precejšen narodnogospodarski pomen.

Največje tržišče za meso na Angleškem in sploh na svetu je v Smithfieldu. Njega poslopja pokrivajo ploskev 4 hektarov in obsegajo 344 skladišč in prodajalen, v katerih je nastavljenih nad 4000 oseb. Leta 1907 je bilo tu prodanega mesa 4·2 milijona meterskih stotov, l. 1911 pa že 4·4 milijona stotov. Od te množine dobavljajo kolonije in tujina 77·2 odstotka. Največ govejega mesa prihaja iz Argentinije, ovčjega mesa pa iz Nove Zelandije in Avstralije. Slanina in posušeno meso prihaja

največ iz Zjedinjenih držav in iz Danskega, dočim daje Nizozemska največ svežega prašičjega mesa. Od mesa, ki ga dobavljajo kolonije in tuje države, prihaja na trg največ zmrznjenega (okoli 80 odstotkov).

Izmed domačih angleških dobaviteljev pride najbolj v poštev Škotska, ki zalaga ta trg z najboljšim govejim in ovčjim mesom.

Na Nizozemskem imajo velike klavnice, ki delajo za izvoz in so vse postavljene blizu pristanišč. Zaklane prašiče obesijo na kljuke v vrstah v velike zaboje in tako pošiljajo po železnici in po ladjah do kraja, kamor so namenjeni. Vlada je pri vsaki klavnici nastavila živinozdravnike, ki preiskujejo meso, če je uporabno. Iz Nizozemskih klavnic izvažajo tudi odpadke na Angleško.

Za Pariz je merodajen trg za klavno živino v La Villetu, ki leži ob križišču glavnih železnic med pokrajinami srednje in zapadne Francije, kjer je največ živine. Trg je odprt vsakemu, ki hoče živino prodati ali kupiti. Ako kmetovalci svoje živine ne prodajo doma po kakem prekupcu, se jih zbere več in izroče svojo živino kakemu zaupniku, ki ga pošljejo v La Villetu, da jo ondi proda. Odkar je na Francoskem v veljavi sedanji carinski tarif, je število živine močno poskočilo. Leta 1890 so našteali 13,562.815 glav goveje živine, l. 1911 pa že 14,552.440. Istočasno se je pomnožila tudi zemlja za pridelovanje krme za dva in pol miliona hektarjev. Število ovac se je sicer znižalo, kakor v vseh kulturnih državah, ker se zemlja vedno bolj intenzivno obdeluje, število prašičev pa je ostalo približno na isti stopnji. Večjega pomena kakor to, da se je število živine pomnožilo, je pa dejstvo, da živino sedaj mnogo bolj skrbno rede, tako da je znatno pridobila na svoji teži. Strokovni poročevalec avstrijskega poljedelskega ministerstva, ki proučuje kmetijske razmere na Francoskem, navaja v svojem poročilu, da je po podatkih tržne policije pariške poskočila povprečna teža od leta 1903 do leta 1906 volom za 19, kravam za 25, ovcam za 30 in

prašičem za 25 odstotkov. To znači veliko pomnožitev mesa, kar omogočuje, da more francoska trgovina z uspehom meso celo izvažati. Ne upoštevajoč Algira bi bil promet z živino sicer nekoliko pasiven, če pa se vzame v poštev omenjena kolonija, je dokaj aktiven.

Na Švicarskem se vedno bolj čuti pomanjkanje pitane živine. Iz raznih računov, ki so jih napravili o rentabiliteti, sledi, da se dobro izplača pitati teleta, pitanje volov pa se ne rentira. Posledica je, da se čimdalje bolj uvaža meso, zlasti v poslednjih letih. V dobi 1904/1905 do 1911/1912 se je pomnožila vrednost uvoženega mesa, živine ter perutnine od 76 milijonov na 123 milijonov frankov. Poprej so iz tujine dobili 25, sedaj pa 30 odstotkov vsega porabljenega mesa. Iz sosednih držav uvaža velik del le Francija, približno eno tretjino vsega uvoza; ostale množine prihajajo iz bolj oddaljenih dežel, iz Holandskega, Danskega in Argentiniije.

Uvažati zmrznjeno meso je bilo v Švici dovoljeno, vendar so se smela uvažati (kakor na Nemškem in Francoskem) le cela trupla z notranjimi organi vred. To omejitev so kasneje opustili, ker je zvezna vlada pričakovala, da bo s tem ustregla konsumentom. Kakor je pa pokazala izkušnja, so bili švicarski konsumentje ravno tako malo navdušeni za zmrznjeno meso kakor naši avstrijski in so bili vladi za njeno prizadevanje malo hvaležni. Vsled tega se je moglo uvažati meso le v skromnih množinah, dasi se je bila carina znižala. Vkljub nizki ceni se je l. 1912 uvozilo samo 2500 ton zmrznjenega mesa, povprečno torej 100 ton na mesec. Različna poročila pravijo, da so posebno oni sloji prebivalstva, katerim je bila ta odredba v prvi vrsti namenjena, namreč delavci, odklanjali zmrznjeno meso, dočim so ga kupovali restavrantni, penziji in hoteli.

Nekateri strokovnjaki so mnenja, da pomanjkuje v Švici čimdalje bolj mesa zaradi tega, ker je nazadovalo pridelovanje žita, kar je zopet v zvezi s tem, da manjka varstvene carine.

Ako pogledamo na Nemško in preiščemo, koliko od porabljenega mesa ondi pridobe sami doma, vidimo, da nemško kmetijstvo skoraj popolnoma pokriva domače potrebe. Poslednje odredbe vlade glede olajšav pri uvozu mesa, ki so bile izdane pod pritiskom visokih mesnih cen, so le v malem obsegu dosegle svoj cilj, kakor se je sedaj naknadno pokazalo. Nasprotno je bilo slišati glasove, da bi utegnila domača produkcija nazadovati vzpričo takega omahljivega stališča vlade, kateri se je očitalo, da ne varuje zadosti lastnih živinorejcev. Produkcija je res padla, čeprav ne morda samo iz teh vzrokov. Z živo živino, zlasti z boljšim blagom, zalaga Nemčijo največ naša monarhija, vendar je namenjen naš izvoz večinoma le v južno Nemčijo. Pri uvozu mesa pride v prvi vrsti v poštev Rusija.

Rusija ne more posebno mnogo izvažati. V zadnjem času se vedno bolj množe glasovi, da naša velika soseda na vzhodu ni bogve kaj preskrbljena z mesom. Zato tudi ne more na svetovnem trgu glede mesa igrati tiste vloge, ki bi ji jo kdo prisodil na prvi pogled.

Na Balkanu so zadnje vojske in še danes trajajoče negotovo stanje v vseh panogah prometa deloma zavrle trgovine z mesom. Nekatero države so bile celo prisiljene začasno prepovedati izvoz živine.

V Italiji se omejujejo živinorejci poglavitno na to, da oskrbujejo z mesom domače konsumente. Izvažajo se le sem in tja in še tedaj v majhnih množinah. Italija je sama prisiljena za pokritje svojih potreb uvažati tujo živino in meso.

K.

Gospodarski pregled.

Kletarski tečaj. V primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopnji.

Zaradi tega je zlasti sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimejo boljšega kletarjenja

ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati.

Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršno se dandanes po svetu zahteva?

Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravičnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj zlahkne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najgnusnejša pijača!

Da imajo ukaželjni priliko, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi e. kr. vinarski nadzornik B. Skalický pri državni vzorni kleti v Rudolfovem tekom tekoče zime več trodnevnih kletarskih tečajev.

Kdor se misli katerega teh tečajev udeležiti, zgleda naj se takoj pri e. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem.

Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasiti.

Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen.

C. kr. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko
v Rudolfovem.

Kmetijska šola na Grmu priredi za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi dreves v drevesnici i. t. d., praktični sadjarski tečaj, ki bo trajal od 15. januarja do 15. maja 1914.

V ta tečaj se sprejme 6 učencev v starosti od 16 let naprej. Sadjarski vajenci dobe brezplačno hrano in stanovanje in v denarju po 10 K nagrade na mesec. Nekolekovane prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole, krstni list ali pa domovnico je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija, Kranjsko) do 14. decembra 1913.

Česa nam manjka? Zavednosti in krepke gospodarske organizacije! Drugače se ne bi dogajali taki slučajji, kakor je sledeči, ki nam dosti živo kaže, da ima pri naših malih gospodarjih tuj agent v družbi nepoklicanega domačina več veljave, kakor je imajo naše kmetijske organizacije in več kakor domači prijatelji kmeta, ki zanj radi in požrtvovalno delujejo.

Neki agent je prodal v zadnjem času po Dolenjskem baje 40 vagonov umetnega gnoja v okrogli vrednosti 46.000 K in je zaslužil na ta način, kakor se govori, 4000 K ali pri vsakem vagonu 100 K. Ta kupčija se je po naših vaseh gladko in lahko izvršila. Zadostovalo je, da se je tuj agent podal v eno in drugo kmetijsko hišo, da je prodal po več sto kil umetnega gnojila. Baje je pridobival naše gospodarje najlažje s tem, da jim je dal dolgotrajni rok za plačevanje. Kakor se sliši, bo čakala dotična tvornica na plačilo do 1. julija prihodnjega leta, pri nekaterih celo do 1. decembra prihodnjega leta. Ljudje so baje pri teh pogojih kupovali gnojila, da je bilo veselje. Celo naše Podgorje se je na ta način preskrbelo s superfosfatom in ravno tako velik del naše Belokrajine.

Kako bo to gnojilo učinkovalo, koliko ima gnojilo dejanske vrednosti v sebi, zato se ni dosti prašalo. Kdor pozna naše razmere, si bo to tudi lahko tolmačil. Glavna stvar je bila, da se je prodajalo in kupovalo. Ta vtis mora vsak dobiti, kajti dotični agent se je ogibal strokovnjakov in zastopnikov kmetijskih organizacij. Za hrbtom poklicanih faktorjev je delal kupčije po naših vaseh od enega kmeta do drugega. Ko je bilo te kupčije že konec in ko so gnojila že došla, še le potem se je raznesla govorica o tej obsežni kupčiji z umetnimi gnojili po naši dolenjski strani.

Mi želimo našemu kmetu, da bi ne bil v nobenem oziru prikrajšan s to svojo kupčijo, ker vemo kako težka je za denar. Odločno pa moramo grajati njegovo zaupljivost nasproti tujim agentom in besedam tistih malopoklicanih domačinov, ki so iskali tudi le svojo korist pri tej stvari.

Žal pa, da se že sedaj sliši, da so ljudje kupovali vreče po 5 K 85 h v dobri veri, da držijo po 100 kg in da so sedaj razočarani, ker drže vreče samo 50 kg. Seveda, za 5 K 85 h ni mogoče prodajati 100 kg kostnega superfosfata, ceneje kakor za dvojno ceno bi se ga bilo pa tudi doma dobilo in sicer v povsem zanesljivi kakovosti in dobroti.

Želimo našim gospodarjem da ne pride do nobenega drugega razočaranja pri tej kupčiji!

To pa moramo danes pribiti, da so take kupčije mogoče edino le v krajih, kjer je ljudstvo nezavedno in premalo organizirano, edino le po takih krajih, kakor so naši. To bodi pa obenem tudi opomin, da je treba med našim ljudstvom še mnogo dela, še mnogo pouka, in da mu je treba potrebno zavednost vzgojiti s krepko gospodarsko organizacijo. Tako, kakor po drugih krajih!

(Dolenjske Novice.)

Novi dvajsetkronski bankovei so izšli dne 29. p. m. in bodo imeli datum 2. januarja 1913. Sedanji 20 kronski bankovei z datumom 2. januarja 1907 se bodo vzeli iz prometa in izgube zadnji dan leta 1915 sploh svojo veljavo.

Poročilo Gospodarske zveze v Ljubljani.

Umetna gnojila:

Rudninski superfosfat. Gospodarska zveza ima superfosfat vedno v zalogi in ga prodaja na drobno iz svojega skladišča po K 7.— za 100 kg. Zadrugam priporočamo, da naročajo skupno v celih vagonih, ker s tem si prihranijo veliko izdatkov na voznini. Pri odjemu celega vagona ponudimo superfosfat s 14% v vodi razstopne fosforove kisline po K 6.70 za 100 kg franko vsaka postaja na Kranjskem.

Tomasova žlindra 18% stane K 7.— franko naše skladišče, višje ali nižjeodstotna 34 vinarjev dražje ali cenejše. Pri odjemu celega vagona se zaračuni 18% po K 5.70 franko kolodvor Trst.

Kalijeva sol stane 12.60 za 100 kg. Kdor gnoji z rudninskim superfosfatom ali tomasovo žlindro, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo, ki vsebuje 42% kalija ali pa s kajnitom, ki vsebuje 12—14% kalija. Samo ob sebi umevno priporočamo kalijevo sol, ki vsebuje trikrat toliko kalija kakor kajnit. Kajnit stane K 5.50 za 100 kg.

Kostno moko prodaja Gospodarska zveza po K 10 za 100 kg.

Čilski solitar stane K 34.— za 100 kg franko postaja Ljubljana.

Amonijev sulfat stane K 38.— za 100 kg.

Krmila:

Tropine podzemskega oreha vsebujejo 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe, vsled česar jih zadrugam, kakor tudi posameznim živinorejcem toplo priporočamo kot vspešno močno krmilo. Stanejo K 21.— za 100 kg; pri odjemu celega vagona dovolimo znaten popust.

Lanene tropine, ki so pri kranjskih živinorejcih že splošno znane oddaja Zveza po K 22.— za 100 kg.

Klajno apno je potreben dodatek h krmi zlasti, kjer nimajo krmila dovolj rudninskih snovi v sebi. Klajno apno stane v pošiljatvah od 5 kg do 50 kg po 24 vinarjev nad 50 kg po 22 vinar-

jev. Pri manjših pošiljatvah se računi zavoj in vozni list 20 vinarjev.

Koruzo ima Zveza vedno v zalogi. Ker pa ima napravljene velike sklepe od največjih dobaviteljev, svetuje se, da zadruge naročajo koruzo skupno vsaj en vagon. Na drobno prodaja koruzo po K 19.50 franko Ljubljana; pri naročilih v celih vagonih pa bode mogla dovoliti veliko popusta.

Vino. Gospodarska zveza ima v zalogi le pristna vina. Vino se bo odslej računilo po sledečih cenah:

Rudeči bizeljec K 60 za 100 l.

Beli bizeljec K 56 za 100 l.

Opolo (izvrstno dalmatinsko) K 64 za 100 l.

Istrijansko belo, lepo, čisto milega okusa K 50 za 100 l.

Stroji:

Skladišče za poljedelske stroje je sezidano in stroji so že razstavljeni. Na to skladišče prav posebno opozarjamo zadruge kakor tudi posamezne člane. Razstave se udeleže največje avstrijske tovarne, katere bodo imele celo leto svoje stroje razstavljene, tako da Zvezi ne bode treba priporočati strojev le na podlagi cenikov, ampak bode vsak lahko sam videl, kar si hoče naročiti. Zadruge prosimo, da naj tudi svojim članom priporočajo, da si naše skladišče ogledajo.

Nakupi.

Kmetovalce kakor tudi zadruge opozarjamo, da najbolj zanesljive podatke o cenah poljskih pridelkov dobe pri Gospodarski zvezi. Zveza nakupuje vse poljske pridelke, vsled česar vabimo člane, da takoj priglase ktere pridelke in koliko morejo prodati. Zlasti pa prosimo da nam ponudijo:

Glavni eksportni predmet naših poljskih pridelkov je **fižol** „ribničan“. Zadruge kakor tudi posamezne člane prosimo, da ponudijo Gospodarski zvezi ves njihov pridelek. Zaradi ugodnih trgovskih zvez plačuje Gospodarska zveza fižol po najvišjih dnevnih cenah.

Krompir letos nima dobre cene. Dobra letina na Goriškem in Ogrskem je vzrok, da se more prodajati krompir tako v Trstu kakor v Reki okroglo po 5 K za 100 kg, kar odgovarja ceni K 4 do K 4.20 za 100 kg franko Ljubljana.

Seno in slamo kupuje Gospodarska zveza za vojaštvo. Člani naj prijavijo razpoložljivo množino.

Jabolka za mošt nakupuje Gospodarska zveza v vseh množinah, vendar ne manj kakor 1 vagon.

Smrekovi storži se še veliko premalo izvažajo. Tudi ta predmet more prinesiti lepe novce. Storži so zreli meseca novembra in odsvetujemo, da bi se prezgodaj trgali, dokler ni še seme dovolj zrelo za kaljivost. Tudi storže moremo kupovati le v celih vagonih. Zadruga prosimo, da nam sporoče, koliko nam morejo preskrbeti storžev. Cene se določijo šele pozneje.

Vino na prodaj.

Kdor želi po ceni nakupiti dobrega, nepokvarjenega, naravnega vina, naj se obrne na sledeče zadruga:

Isterska vina:

1. Društvo za štednjo i zajmove v Baderni, ima vino samo v zalogi. Zadnja pošta Baderna, Istra.

2. Kaštelsko društvo za štednjo i zajmove, nasvetuje zanesljive prodajalce in posreduje pri kupčiji. Zadnja pošta Buje, Istra.

3. Oprtaljsko društvo za štednjo i zajmove, Livade, Istra, posreduje.

Vipavska vina prodaja kmetijsko društvo v Vipavi.

Dalmatinska vina prodaja Hrvatska radnička blagajna, Bol na Braču.

Zadružni pregled.

Zadružne novice iz Srbije. Ministerski svet je na predlog ministra narodnega gospodarstva sklenil, da ima v novoosvojenih krajih stopiti v veljavo srbski zakon o kmetijskih in obrtnih zadrugah, kakor tudi naredba v vodstvu zadružnega registra.

Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v Belemgradu je v seji svojega upravnega in nadzornega odbora odločila, da naj se v čim skorajšnjem času osnuje v Skoplju odsek Glavne zveze. Za nove kraje je namreč potreben čim bližji in neposredni ponk in zato se je Glavna zveza odločila za ta korak.

V isti seji se je sklenilo prirediti vsako leto tečaj za nadzorstvo zadrug. Tečaj bo trajal mesec dni. Sprejemali se bodo v tečaj po en učitelj ali duhovnik iz vsakega okraja in po en dijak, ki je dovršil zadružno šolo. Vse stroške za vzdrževanje in stroške za potovanje na tečaj in nazaj bo nosila Glavna zveza.

Glavni zvezi srbskih kmetijskih zadrug je ministerstvo narodnega gospodarstva dalo na razpolago 10.000 kg pšenice za seme, da ga neposredno razda svojim zadrugarjem.

Fond za zgradbo zadružnih domov je sklenila osnovati za narodov blagor vneta skupščina užičkega okraja. V teh domovih naj bi imele svoj prostor poleg zadrug tudi čitalnice. V ta zaklad se ima vsako leto djati po 2000 dinarjev iz okrajnih dohodkov. Ta pažnja napram zadružni organizaciji zasluži tem večje priznanje, ker je užički okraj precej reven.

Vabilo na izredni občni zbor

Prve krajske mizarske zadruga v Št. Vidu nad Ljubljano,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 7. decembra 1913 ob 4. uri popoldne v zadružnih prostorih.

Dnevni red:

Volitev načelstva.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se osem dni kasneje na istem prostoru ob isti uri in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal brez ozira na število zastopanih deležev.

Vabilo na izvanredni občni zbor

Elektro-strojne zadruga v Sorici,

reg. zadr. z omejeno zavezo, ki se bode vršil dne 14. novembra 1913 ob 3. uri popoldan v stari šoli v Sorici.

Dnevni red:

1. Volitev novega člana v načelstvo.

2. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruga v Tomišlju,

reg. zadr. z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 7. decembra 1913 ob pol 11. uri dopoldne v šoli v Tomišlju.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Poročilo načelstva.

3. Poročilo nadzorstva.

4. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.

5. Volitev nadzorstva.

6. Poročilo o izvršeni reviziji.

7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Popravek. V zadnji številki objavljeno vabilo na občni zbor *posojilnice v Marnbergu naj se v toliko popravi, da se občni zbor vrši 11. decembra, ne pa 10. decembra t. l.

Bilanca
Posojilnice v Makolah,
reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	301.709 90
Zaostale obresti	6.657 18
Naložen denar:	
a) pri „Zvezi“	96.007—
b) pri posojilnicah	65.382 86
c) v poštni hranilnici	145 09
Delež pri „Zvezi“	1.000—
Prehodni izdatki	1.743 64
Inventar	1.359 54
Nerabljene knjižice	233 60
Vrednost posestva:	
a) posloplj	27.723 40
b) zemljišč	13.470—
Gotovina	17.808 80
Skupaj	623.241 01
Pasiva.	K
Deleži	3.718—
Obresti deležev	25 50
Hranilne vloge	520.396 90
Kapitalizovane obresti	21.286 59
Predplačane obresti	2.695 40
Posebna zaloga	45.904 63
Splošna zaloga	26.568 06
Čisti dobiček	2.645 93
Skupaj	623.241 01
Denarni promet	498.276 78
Stanje članov začetkom l. 1912	1366
Pristopilo	29
Odpadlo	46
Stanje koncem l. 1912.	1349

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Polhovem Gradcu,
reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	130.441 24
Tekoči račun z Zvezo	187.662—
Inventar premični	379 96
Zaostale obresti posojil	382 83
Deleži pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delež pri Unionu	1.000—
Delež pri Zadružni tiskarni	500—
Delež pri Ljudski posojilnici	4—
Gotovina 31. decembra 1912	7.990 81
Skupaj	329.360 84
Pasiva.	K
Deleži	366—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	316.480 23
Rezervni sklad	11.643 05
Čisti dobiček	871 56
Skupaj	329.360 84
Denarni promet	K 252.467 51
Stanje članov začetkom l. 1912	176
Prirastlo	7
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1912	183

Bilanca
Posojilnice na Zili,
reg. zadruga v neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	55.653 19
Inventar premični	109 80
Zaostale obresti posojil	368 52
Delež pri Zadružni zvezi	600—
Gotovina 31. decembra 1912	387 05
Skupaj	57.118 56
Pasiva.	K
Deleži	595—
Hranilne vloge z kapitalizovanimi obrestmi	50.380 72
Tekoči račun z Zvezo	1.593—
Predplačane obresti posojil	278 01
Rezervni sklad s pristop.	3.719 30
Čisti dobiček	552 53
Skupaj	57.118 56
Denarni promet	65.882 05
Stanje članov začetkom l. 1912	98
Pristopilo	5
Odpadlo	2
Stanje koncem l. 1912	101

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Metliki,
reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	403 451 22
Terjatev na Gozdu	12.289—
Inventar premični	356 29
Inventar nepremični	30.725 65
Zaostale obresti posojil	17.456 28
Zaostale obresti posojil na gozdu	893 87
Zaostale obresti od posojil na zemljišču	47 76
Delež pri Zadružni zvezi	1.000—
Delež pri Zvezi slov. zadrug Delnice	1.500—
Terjatev na odprod. zemlj.	429—
Dolžna zavarovalnina	30 20
Gotovina 31. decembra 1912	5.682 80
Skupaj	474.862 07
Pasiva.	K
Deleži	1.942—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	254.244 32
Tekoči račun z Zvezo	177 423—
Predplačane obresti posojil	230 49
Rezervni sklad	40.775 92
Čisti dobiček	246 34
Skupaj	474.862 07
Denarni promet	463 240 24
Stanje članov začetkom l. 1912	986
Pristopilo	18
Izstopilo	33
Stanje koncem l. 1912	971

Bilanca
Mlekarske zadruga
v Šenčurju,
reg. zadruga z omejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Terjatev na blagu pri nezadr.	16 360 49
Vrednost nepremič. invent.	29.134 52
Vrednost premič. inventarja	32 839 75
Delež pri Zadružni zvezi	10—
Delež pri Mlekarski zvezi	400—
Delež pri H. p. v Šenčurju	2—
Kavcija na železnici	100—
Zguba l. 1911	465 15
Skupaj	79.311 91
Pasiva.	K
Deleži	2.013 84
Izposojila	12.368 81
Začasno izposojilo	1.615 79
Dolg na nepremič. inventar.	18 000—
Dolg na premičnem inventar.	27.974 50
Čisti dobiček	17.338 97
Skupaj	79.311 91
Denarni promet	K 207 951 34
Stanje članov začetkom l. 1912	158
Pristopilo	50
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1912	208

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Podravljah,
reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	342.958 69
Inventar premični	270—
Zaostale obresti posojil	8.742 18
Delež pri Zadružni zvezi	600—
Vrednost kolkov in menie	32 40
Gotovina 31. decembra 1912	1.877 35
Skupaj	354.480 62
Pasiva.	K
Deleži	2.632—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	287.337 28
Tekoči račun z Zvezo	50.102—
Predplačane obresti posojil	1.389 88
Prehodni	415—
Rezervni sklad	10.645 31
Čisti dobiček	1.959 15
Skupaj	354.480 62
Denarni promet	K 293 941 11
Stanje članov začetkom l. 1912	495
Pristopilo	14
Odpadlo	13
Stanje koncem l. 1912	496